

Posudek bakalářské práce Zuzany Chmátalové

Testy a testování dovedností ve znakovém jazyce u neslyšících dětí

Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta,

Ústav českého jazyka a teorie komunikace

Zuzana Chmátalová se ve své obsáhlé bakalářské práci zabývá velmi zajímavou, u nás dosud opomíjenou, problematikou hodnocení dovedností ve znakovém jazyce, jejíž první ucelené zpracování bude jistě přínosné jak pro tvůrce budoucích testů českého znakového jazyka, tak i pro učitele speciálních škol pro SP bilingválního typu. Ostatně z praxe, tedy ze současné situace (ne)testování dovedností v českém znakovém jazyce na školách v ČR, vychází autorka hned v úvodní kapitole své práce.

Bakalářská práce je logicky velmi dobře strukturovaná. Téma testování a tvorby, resp. úpravy, testů znakových jazyků je diplomantkou zpracováno přehledně a komplexně. Chtěla bych vyzdvihnout především autorčino nasazení a samostatnost ve vyhledávání odborných článků a kontaktování příslušných odborníků (či přímo autorů jednotlivých testů) ve výzkumných centrech různých částí světa. Tím se jí podařilo shromáždit značné množství dostupných odborných zdrojů a velmi aktuálních informací, což považuji za jádro přínosu práce.

Díky jednotné grafické úpravě se čtenář v bakalářské práci, i přes její rozsáhlost, dobře orientuje. Text je jasný a srozumitelný. Přehlednosti a nezahlcenosti samotného výkladu napomáhá také vyčlenění jednotlivých jazykových úloh konkrétních, již vzniklých, testů znakových jazyků až do přílohy. Ani zdaleka se však v tomto případě nejedná o informace nepodstatné či okrajové. Celkovému vyznění práce a snadné orientaci čtenáře napomáhá také značné množství barevných obrazových příloh a bohatý a funkční poznámkový aparát. Kritickou poznámku mám pouze k jazykové a formální stránce práce; autorka si počíná nejednotně v přechylování jmen, často (pravděpodobně vlivem překladu velkého množství zdrojové literatury) formuluje nepřesně, v textu se objevuje také množství překlepů.

V úvodních kapitolách diplomantka řeší nejprve otázku tvorby testů jako jedné z metod hodnocení: vymezuje vztah testu a znakového jazyka, objasňuje jednotlivé charakteristiky testu a předkládá jejich druhy. Přínosné je, že tyto charakteristiky (jako je objektivita, reliabilita, validita testu aj.) vysvětluje nejen na obecné rovině, ale přímo na konkrétních testech ZJ. Tím dokládá, že problematice skutečně rozumí. Současně si tak připravuje nástroje pro hodnocení kvality jednotlivých testů, které představuje v další části práce. Obecně lze říci, že autorka v kapitolách 1-6

uvažuje a zkoumá, jak testování teoreticky uchopit, a poté na příkladu konkrétních, již vzniklých, testů ZJ ukazuje jeden ze způsobů, jak tento jev spolehlivě popsat.

Posléze Zuzana Chmátalová řeší, s oporou o zahraniční a částečně i českou odbornou literaturu, problematiku testů jazykových dovedností ve znakových jazycích: popisuje dosavadní výzkumy testování a předkládá testy ZJ na školách. V další části práce se diplomantka zabývá otázkou vývoje testu, jeho standardizací a procesem testování ZJ. V kapitole 12 předkládá a charakterizuje vzniklé testy ZJ, a to podle jejich zaměření (testy komplexní, testy na porozumění, testy hodnotící produkci jazyka, testy hodnotící lexikální dovednosti a testy hodnotící komunikační a narativní dovednosti). Vzhledem k tomu, že většina zahraničních testů ZJ není veřejně přístupná, zpracovává diplomantka jejich charakteristiku a hodnocení - tedy jejich silné a slabé stránky - z dostupné zahraniční literatury, a to především z prací T. Hauga a W. Manna.

V kapitole 13 se autorka věnuje dalšímu, velmi úzce souvisejícímu tématu, kterým je úprava testů znakového jazyka, a to jak z původních testů určených pro mluvené jazyky, tak ze vzniklých testů cizích znakových jazyků. Sama se (v kapitole 14) pokouší o nastínění problémů a nutných kroků při případné úpravě testu British Sign Language Video test do českého znakového jazyka.

Na závěr mi dovoluji položit diplomantce tři otázky:

- 1) Na s. 29 uvádíte, že (podle Hermannové, 1998a) autoři dosud nejobsáhlejšího testu ZJ (Suppala a kol.) úspěšně identifikovali oblasti jazyka, které se liší u rodilých mluvčích ASL a u pozdějších žáků ASL. Mohla byste tyto oblasti jazyka blíže představit?
- 2) Seznámila jste se v průběhu zpracování bakalářské práce s testy určenými slyšícím studentům ZJ, kteří se jej učí jako druhý jazyk?
- 3) O Manuálu vytvořeném k testu hovoříte poprvé u testu PERLESCO. Měla jste možnost seznámit se v průběhu práce i s Manuály dalších testů? Pokud ano, mohla byste je charakterizovat a porovnat? Jaké body by měl manuál testu obsahovat?

Závěr: Bakalářská práce Zuzany Chmátalové množstvím vykonané práce vysoce převyšuje požadavky kladené na bakalářskou práci. Věřím, že přispěje k fundované diskusi o potřebě kvalitního testování českého znakového jazyka na speciálních školách u nás. Práci velice ráda doporučuji k obhajobě.

Návrh hodnocení: VÝBORNĚ

Praha, 4. září 2011

PhDr. Romana Petráňová, PhD.
Ústav českého jazyka a teorie komunikace